

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet MYO

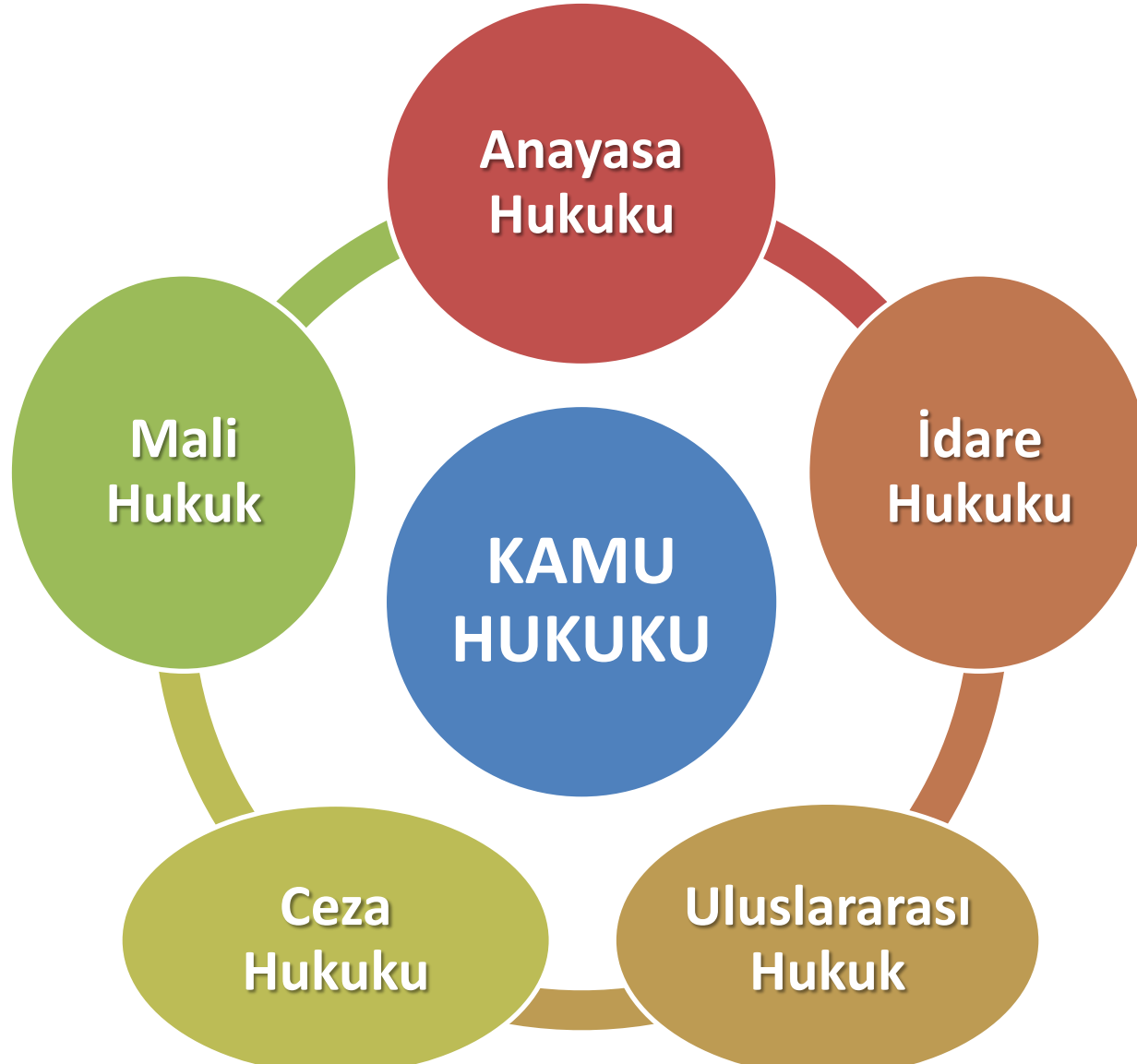
İnfaz ve Güvenlik
Hizmetleri Programı

Genel Hukuk-1 Dersleri

Kamu Hukuku Alt Dalları
(Anayasa Hukuku, İdare Hukuku, Ceza Hukuku)
ve
Bu Dallar ile İlgili
Temel Kavramlar

KAMU HUKUKUNUN TEMEL DALLARI

CEZA HUKUKU

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **SUÇUN UNSURLARI**, bir fiilin cezalandırılacak bir suç teşkil etmesi için mevcut olması gereken belli unsurlardır.
- Suçu oluşturan temel unsurlar, **maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık** unsurundan oluşur. Bunlar, her suçta bulunması gereken zorunlu unsurlardır.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- Suçun maddi unsurları, haksızlığı şekillendiren objektif nitelikli unsurlardır.
- Bu unsurlar şunlardır: **Fiil, netice, fiil ile netice arasında nedensellik bağı.**
- Fail, mağdur, suçun konusu, nitelikli haller de bu kapsamda ele alınır.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- Suçun diğerk bir unsuru, manevi unsur, diğerk bir deyişle kanuni tipikliğı mevcut hukuka aykırı fiilin isnat yeteneğı var olan bir kimse tarafından bilerek ve isteyerek yapılmasıdır.
- Bu unsur aynı zamanda, ceza hukukunun evrensel ilkelerinden biri olan kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesinin suçu oluşturan unsurlara yansımasıdır. Bir eylem yukarıda belirtilen tüm unsurları taşısa bile, kişinin kastı yoksa manevi unsur yokluğu nedeniyle kişinin eylemi cezayı gerektirmeyebilir. Taksir sonucu işlenmiş fiillerden dolayı öngörülen cezalar bunun dışındadır.
- Manevi unsur, işlenen fiil ile kişi arasındaki manevi bağı ifade eder. Bu bağı kurulmadan suçun oluştuğundan söz edilemez.
- Suçun manevi unsuru denildiğı zaman, fiilin kasten veya taksirle işlenmiş olması anlaşılır. Kast ve taksir haksızlık teşkil eden fiilin işleniş şeklidir.
- Belirtmek gerekir ki, manevi unsur ile kusurluluk birbirinden farklı kavramlardır. Kusurluluk, suçun oluştuğunun tespitinden sonra işlediğı fiil ile bağlantılı olarak fail hakkında bulunan bir değer yargısıdır (kusur yargısı). Kusurluluk suçun bir unsuru değildir. Yaş küçüklüğü, sağır dilsizlik, akıl hastalığı kusur yeteneğini etkileyen hallerdir. Kusurluluğı etkileyen haller hata, haksız tahrik gibi hallerdir.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- Suçun üçüncü bir unsuru olarak hukuka aykırılık ise, işlenen fiilin hukuk düzeni ile çelişki ve çatışma halinde bulunmasını ifade etmektedir. İşlenen fiil hukuk düzeniyle uyumsuzluk içindeyse hukuka aykırılık unsuru tamamlanır.
- İlke olarak kanuni unsur gerçekleştiren bir hareket hukuka aykırıdır. Ancak, ceza hukuku hukuka aykırılığa bir takım istisnalar getirerek, kanuni unsur tamamlayan bazı fiillerin hukuka uygun olacağını belirlemiştir . Suçun hukuka aykırılık unsuru taşıması, suçun oluşması için hukuka uygunluk sebebi bulunmaması aranır. Türk hukukunda öngörülmüş hukuka uygunluk sebepleri:
 1. *Kanunun hükmü ve amirin emri* (TCK m. 24/1)
 2. *Meşru müdafaa-yasal savunma* (TCK m. 25)
 3. *Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası* (TCK m. 26)
 4. *Cebir, şiddet, korkutma ve tehdit altında işlenen suçlar* (TCK m. 28)

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **FiİL-HAREKET**, suçun maddi unsurlarındandır. Fiil, kişinin iradesiyle hâkim olduğu, belli bir amaca yönelik olarak dış dünyada gerçekleştirdiği davranıştır.
- Fiil, her suçta bulunması gereken zorunlu bir unsurdur; fiilsiz suç olmaz.
- İnsan davranışına fiil niteliğini kazandıran, bunun bir irade ürünü olması ve belli bir amaca yönelik olarak gerçekleştirilmesidir.
- Suçun meydana gelebilmesi için failin bir fiil işlemesi gerekir. Fiilden kasıt, insanın kendi iradesiyle dış dünyayı değiştiren bir iş ortaya çıkarmasıdır. Fiil, mutlaka dış dünyada görünümü olan bir insan davranışıdır.
- Fiil insana ait olumlu ve ya olumsuz bir davranıştır.
- Fiil niteliğini taşıyan insan davranışının diğer bir özelliği de, belirli bir amaca yönelik olmasıdır. Fiil, belirli bir amaca yönelen, iradi insan davranışını ifade eder.
- İşlenmiş bulunan bir fiilin ceza kanununda düzenlenen suç tanımına birebir uygun olması gerekir. Bu duruma tipiklik adı da verilmektedir.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **NETİCE**, fiilin dış dünyada meydana getirdiği değişiklikdir. Ancak, fiilin dış dünyada meydana getirdiği her değişiklik değil; sadece suçun kanuni tanımında gösterilen değişiklik ceza hukuku bakımından önem taşır.
- Kanuni tanımda neticeye yer verilen suçlara “neticeli suçlar” adı verilir. Neticeli suçlar, ancak kanuni tanımda yer alan neticenin gerçekleşmesi ile tamamlanır. Örneđin, kasten öldürme (m. 81), kasten yaralama (m. 86) suçları, netice suçudur.
- Buna karşılık, kanuni tanımda neticeye unsur olarak ayrıca yer verilmeyen suçlara “sırf hareket suçları” adı verilir. Sırf hareket suçları, fiilin icrası ile tamamlanır. Örneđin, hakaret suçunda (m. 125), hakaret teşkil eden söz ve davranışların gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanır.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **NEDENSELLİK BAĞI VE OBJEKTİF İSNADİYET**
- Hiç kimse, kendi fiilinin sebebiyet vermediği bir neticeden dolayı sorumlu tutulamaz. Bir neticeden dolayı sorumlu tutulabilmenin temelini, fiil ile netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisini ifade eden nedensellik bağı oluşturur. Sırf hareket suçlarında, suçun oluşması için fiilin icrası yeterli olduğundan, bu suçlarda nedensellik bağı problemi ortaya çıkmaz. Nedensellik bağı, neticeli suçlar bakımından aranan bir olgudur.
- Neticeli suçlarda, tamamlanmış bir suçun kabulü, tipe uygun neticenin gerçekleşmesine bağlıdır. Ancak bu suçlarda, sadece fiilin varlığının ve neticenin gerçekleştiğinin belirlenmesi yeterli olmayıp; fiil ile netice arasında, sebep-sonuç ilişkisi şeklindeki bağın kurulabilmesi gerekir. Şayet fiil ile netice arasında nedensellik bağı yoksa o netice faile yüklenemez.
- Bununla birlikte, fiil ile netice arasında nedensellik bağının kurulması, failin bu neticeden sorumlu tutulabilmesi için tek başına yeterli değildir.
- Ayrıca neticenin faile objektif olarak yüklenebilmesi gerekir (**objektif isnadiyet**). Objektif isnadiyet için ölçü, somut olayda ortaya çıkan neticenin doğrudan doğruya failin fiilinin eseri olarak görülmesidir.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **FAİL** ya da suçun aktif süjesi, suç oluşturan bir eylemi gerçekleştiren kişidir. Günümüzde gerçek kişilerin yanında özellikle bazı suçlar açısından tüzel kişilerin de fail olabileceği kabul edilmektedir.
- **MAĞDUR** ya da suçun pasif süjesi suç fiili ile saldırıya uğrayan kişidir. Mağdura genellikle “*suç kurbanı*” da denir. Mağdur bazen suçun maddi konusu ile karıştırılır. Suçun maddi konusu, suç fiilinin üzerinde işlendiği kişi ya da şeydir. Ancak suç fiili insan üzerinde işlendiğinde suçun maddi konusu mağdur ile eşleşir. Ceza
- hukuku alanında, tüzel kişiler ve bir tüzel kişi olan devlet de
- suç mağduru olabilir. Bunun yanı sıra, tüzel kişiliği bulunmayan toplum, aile, devletler topluluğu gibi topluluklara karşı da suç işlenebilir. Önemli olan, bazı varlık ya da menfaatlerin bu topluluklar çevresinde kümelenmesidir.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **SUÇUN KONUSU**, Suçun konusu, suçun neticesi, nedensellik bağı gibi suçun objektif yapısına (teşekkülüne) etkili bir kavramdır. Bu kavram suçun maddi konusu ve suçun hukuki konusu olmak üzere ikiye ayrılır.
- Suçun maddi konusu suç teşkil eden eylemin objesi diğer bir deyişle suç fiilinin üzerinde işlendiği kişi ya da şeydir.
- Suçun hukuki konusu ise kanun ile korunan ve suçun ihlâl ettiği «hak» veya «menfaat»i ifade eder.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **TEKERRÜR** kavram olarak tekerrür bir şeyin tekrarlanması-yinelenmesi anlamına gelir. Ceza kanunu bakımından ise önceden suç işlemiş bir kimse hakkında yapılan kovuşturma neticesinde bir cezaya hükmolunması ve bu hükmün kesinleşmesinden sonra aynı failin yeniden önceki suçuna benzer veya farklı yeni bir suç işlemesi halini ifade eder.
- Tekerrür fiile ilişkin bir durum olmayıp failin şahsına ait bir haldir. Bu sebeple tekerrür ikinci suçun ağırlatıcı sebebi değildir. Önceden verilen cezaya rağmen cezadan uslanmayan, suç işleme kararlılığı ve ısrarı ile ahlaki düşüklüğünün fazlaca olduğunu gösteren failin bu davranışı sebebi ile ikinci suçunun cezasının ağırlaştırılması durumudur.
- Tekerrürün çeşitli ayrımlar yapılmış bu bağlamda Gerçek tekerrür -Mefruz tekerrür , Genel tekerrür -Özel tekerrür , Süreli tekerrür -Süresiz tekerrür, Milli tekerrür - Milletlerarası tekerrür gibi çeşitlerinden söz edilmiştir.
- Yine tekerrürün etkisi bakımından mevcut ceza sistemleri ilga sistemi ile ikinci suça ait cezanın arttırılması sistemleri olarak ikiye ayrılır

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **TEŞEBBÜS**
- Suç, kural olarak belli aşamalardan geçerek gerçekleşmektedir. Suçun meydana gelinceye kadar geçtiği aşamaların bütününe suç yolu “iter criminis” denilmektedir. Her suçta söz konusu olmamakla beraber suç yolu; düşünce (suç işleme fikrinin ortaya çıkması), icra, tamamlanma ve son bulma aşamalarından oluşur.
- Teşebbüs kastedilen suçun elverişli hareketlerle icraya başlanıp da failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaması hali olarak tanımlanır.
- Teşebbüs ancak açıkça yasada cezalandırılması öngörülmüş ise cezalandırılabilir.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **İŞTİRAK** bir kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden çok şahıs tarafından, önceden anlaşarak işbirliği içinde işlenmesi hali olarak tanımlanır.
- TCK, üç iştirak kategorisi belirlemiştir. Bunlardan birincisi "faillik"tir. Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.
- İkinci iştirak kategorisi "azmettiren"dir. "Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır". "Azmettirme, belli bir suç işlemeye hususunda henüz bir fikri olmayan bir kişinin başkası tarafından bu suç işlemeye karar verdirilmesidir".
- TCK'nın düzenlediği üçüncü iştirak kategorisi ise "yardım eden"dir. Yardım eden, fiil üzerinde hakimiyet sahibi olmamakla birlikte, fiilin işlenmesine yardımcı olandır.

Ceza Hukukunun Temel Kavramları

- **İÇTİMA** birleşme, kaynaşma ya da toplanma olarak da adlandırılan ceza hukuku müessesesidir.
- İçtimanın iki türü bulunmaktadır. Bunlardan ilki suçların, ikincisi cezaların içtimaıdır.
- Suçların içtimaı, suç genel teorisi içinde yer alan bir kurum olup, içtima eden suçlardan bazılarının cezasının fail hakkında uygulanmamasına yol açar. Suçların içtimaı kapsamında, Yeni Ceza Kanununun 42. maddesinde “bileşik suç”, 43. maddesinde “zincirleme suç” ve 44. maddede “fikri içtima” hallerine yer verilmiştir.
- Cezaların içtimaı kurumu ise, aynı fail hakkında tek veya farklı yargılamalarda verilmiş olan birden fazla cezanın bir araya getirilmesine olanak sağlar.

Ders sonu

**iyi
haftalar!**

